

OSVEŠČENOST RAKAVIH BOLNIKOV

Ne vem, če mi bo uspelo osredotočiti svoje pisanje na razmišljanja bolnika z rakom. Morda. Ko sem poslušal izpovedi ali pogovore številnih bolnikov, sem se pogosto spomnil misli, ki jo izraža Milan Kundera v svoji knjigi Nesmrtnost: "Kako živeti v svetu, s katerim se človek ne strinja. Kako živeti z ljudmi, katerih trpljenja in radosti človek nima za svoje? Če ve, da ne sodi mednje?" Vendar ponuja pisatelj tudi rešitev, in sicer takole: "Čas življenja se mu je spremenil v oviro, ki jo je treba najhitreje premagati." To je tudi moje prepričanje in vodilna nit pogovora z bolnikom.

Rakav bolnik mora v odnosu do zdravnika in drugega bolniškega osebja, ki skrbi za njegovo zdravljenje in okrevanje, postati enakovreden partner. Mora poznati svojo bolezen, možne načine zdravljenja, pa tudi zaplete, ki lahko nastopijo med zdravljenjem. Za rakavega bolnika je pomembno, da ve, kaj se ob postopkih za ugotovitev diagnoze z njim dogaja in kakšne možnosti mu nudijo kirurgija, radioterapija, sistemska terapija in druge metode zdravljenja. Za bolnika je zelo pomemben podatek tudi predvideni uspeh zdravljenja in preživetje, to je čas, ki mu ga zdravljenje obeta. Vse te informacije naj bi bolnik dobil od zdravnika, ki ga zdravi in ki seveda za vsakega posameznika lahko najbolje oceni obseg informacije. Amerikanci vse bolj poudarjajo pomen odnosa med zdravnikom in rakavim bolnikom. Zaradi čim boljše obveščeni bolnika o njegovi bolezni celo priporočajo, naj bi bil prvi pogovor bolnika z zdravnikom posnet na videokaseto. To lahko bolnik kasneje sam ali skupaj s svojo družino gleda in posluša tudi doma. Hkrati pa lahko uporabi kaseto tudi za morebitni posvet s še kakim drugim zdravnikom. Kar 42 najbolj znanih strokovnjakov raznih specialnosti, ki zdravijo raka v Ameriki, je izdalo knjigo z naslovom Vodič za vsakogar o zdravljenju raka. Knjiga obsega 600 strani, na katerih avtorji na široko razgrinjajo svoje znanje o rakavih obolenjih. Vsebuje obsežne komentarje o preživetju in terminalnem stadiju rakavih bolnikov: Diagnoza in potek zdravljenja rakavega bolnika nista nikakršna skrivnost, ki jo v praksi danes marsikateri bolnik sam odkriva in raziskuje po leksikonih ali medicinskih knjigah, ampak je resnica, ki jo ima bolnik pravico izvedeti od svojega zdravnika. Ta premočrtni odnos (ali, kot pravi slovenski pregovor: Ravna pot, najboljša pot) je dobra obveščeni bolnika, ki največkrat prežene strah in razkrije ustvarjeni mit o usodnosti diagnoze rak in tako poveča zaupanje bolnika v zdravnika ter omogoči njegovo boljše sodelovanje v procesu zdravljenja. Nujno je, da bolnika spoznamo tudi s pomembnostjo kliničnih raziskav (clinical trials), namenjenih čim uspešnejšemu zdravljenju raka. Klinične raziskave so vitalnega pomena in pomenijo mehanizem, prek katerega lahko pričakujemo napredek v zdravljenju rakavih obolenj. Bolnikom, še zlasti rakavim, moramo razložiti osrednjo vlogo teh raziskav. Vse raziskave so podvržene strogemu znanstvenemu in etičnemu nadzoru. Prav je, da so vsi bolniki, ki so zajeti v raziskovalno študijo, prepričani, da je njihovo zdravljenje v sklopu klinične raziskave najmanj tako dobro in celo boljše kot standardni način zdravljenja. Bolniki morajo biti seznanjeni s cilji in morajo poznati tudi stopnje uspešnosti zdravljenja, ki jih je študija dosegla. Za zdravljenje tumorjev, za katere še ne poznamo visoko kvalitetenega zdravljenja, pomeni klinična raziskava edino in najboljše zdravljenje ter zagotavlja, da so v njej upoštevali vse najnovejše dosežke zdravljenja teh tumorjev. Na vprašanje "Kaj narediti, da bom rešen?", odgovarja Mohandas Gandhi takole: "Edino znanje in poznavanje dejstev nam daje dokončno razrešitev." Samo z znanjem in poznavanjem rakavega obolenja bomo lahko v bolniku

odpravili miselnost, da je njegova diagnoza skrivnost in razbili njegov strah pred usodnostjo bolezni. Rak ni le bolezen bolnika samega, temveč je problem tudi za bolnikovo družino. Zdravstveni delavec se mora zato o bolnikovi bolezni pogovoriti še z bolnikovo družino, da bo tudi ona sposobna nuditi bolniku pomoč. Nevednost, zmedenost in neizrečeni strah lahko bolnika in družino osamijo od okolja. Toda obrazložitev situacije lahko razbremeni bolnika in družino. V dobi razcveta informatike ves svet vsrkava informacije bodisi o vojni, ekonomiki, kulturi itd., zakaj potem ne bi sprejel informacij o zadevi, ki posega v bistvo življenja. To je problem rakave bolezni, ki ga bo potrebno obvladati, se nanj navaditi in z njim živeti za optimistični jutri. Kot že rečeno, je informacija lahko ustna ali posneta na govorni ali videokaseti. Tu moramo opozoriti na nekatere načine posredovanja informacij o rakavih bolnikih v javnosti. V dnevnem časopisju pogosto zasledimo informacije, ki močno begajo naše bolnike, ker jim pač verjamejo, kar je razumljivo, saj iščejo vsak možen izhod iz psihične stiske. Zato menim, da morajo zdravniki o vseh informacijah, za katere menijo, da so škodljive in bolnike zavajajo, pričljivo povedati svoje mnenje in resnico. Prilagoditev in sprejem novega načina življenja sta poleg drugega pomembna dejavnika v procesu celovite rehabilitacije rakavega bolnika. Menim, da je v tem boju glavni nosilec psihosomatičnega dogajanja bolnik oz. njegov značaj, ki ga bodri, seveda odvisno od narave obolenja (poteka oz. stadija). Poleg številnih drugih dejavnikov nanj prav gotovo vpliva tudi odnos zdravstvenega delavca, v katerem bolnik pogosto vidi rešitev, pomoč in oporo pri načrtovanju jutrišnjega dne ter vračanju v okolje, iz katerega je odšel na zdravljenje. Rak je ena izmed najbolj ozdravljivih kroničnih bolezni. Realna možnost ozdravitve obstaja v povprečju pri 50 % rakavih bolnikov. Na nesrečo še vedno mnogo ljudi meni, da obolenje za rakom naznanja konec življenjske poti in s tem vseh sanj, želja in ciljev. Na nesrečo ne mislijo tako samo bolniki, temveč tudi mnogi zdravstveni delavci. Rakavega bolnika lahko uspešno zdravi in mu daje oporo le zdravstveni delavec, ki je osebno prepričan, da bo bolniku lahko pomagal v vseh obdobjih aktivnega, paliativnega in terminalnega zdravljenja. Smrt pomeni premoč narave nad človekom in nemoč našega zdravniškega poslanstva, katerega cilj je ohranjati življenje. Vendar so naša prizadevanja razpeta na široko paleto rojstva in smrti kot lep sončen dan med jutrom in nočjo. In, če je dan lep, lahko mirno čakamo tudi večer. Naš onkološki vikend je namenjen predvsem strokovnemu pogovoru in spoznavanju udeležencev med seboj. Smo iz raznih krajev Slovenije, z različnih strokovnih področij, vendar nas veže skupna skrb - rakav bolnik. S pogovori o problematiki onkološke diagnostike in posebej raka dojk želimo uskladiti naša prizadevanja za čim bolj strokovno, tako somatično kot psihično pomoč bolnikom z rakavo boleznijo. Sočasno ustanovljamo Kancerološko sekcijo Slovenije v sklopu Slovenskega zdravniškega društva kot samostojno organizacijo in ne več v sklopu Jugoslovanskega kancerološkega društva. Upam, da bo naš sestanek uspešen, in želim, da bi nam vsaj tako uspel, kot smo ga z veseljem pripravljali.

Predsednik Kancerološke sekcije
Slovenskega zdravniškega društva
prof. dr. Franc Lukič